

GAIL RAMSAY

Kvinnorna har fattat sina pennor – Utbildning och litteratur vid Piratkusten

I Förenade arabemiraten har kvinnorna sedan 1970-talet generellt tillträde till skola och utbildning. De har sedan dess i allt större omfattning börjat författa skönlitterär prosa. Till att börja med tog de ofta fasta på sin egen roll i samhället och skrev kritiskt för att uppdaga sådant de upplevde som svårt och orättvist. Idag kan man skönja en utveckling mot en medveten granskning av normen där litteraturen representerar en arena för "det allmänmänniska" och "det universella."

I det lilla schejkdömet Sharja i dagens Förenade Arabemiraten, inledde några kvinnor en revolution som passerat förbi tyst i historien. Men i dess spår har kvinnor från alla emiraten längts det som förr kallades Piratkusten, dvs Arabiska halvöns sydostkust funnit vägen till skola och utbildning.¹ Det var fruarna till palestinska och egyptiska lärare för pojkar i emiratet Sharja vid Persiska viken som 1953 började undervisa flickor.

Grundskola för pojkar

Med förtjänster från pärlhandeln längts "Pärlkusten" som kusten också kallats, öppnades skolor inriktade på religiösa studier för pojkar vid sekelskiftet. Det var framförallt filantropiska och rika pärlmagnater som bekostade och drev skolorna. Lärare från andra arabiska länder anställdes. Vid 1900-talets början fanns sådana skolor i Dubai, Abu Dhabi och Sharja.

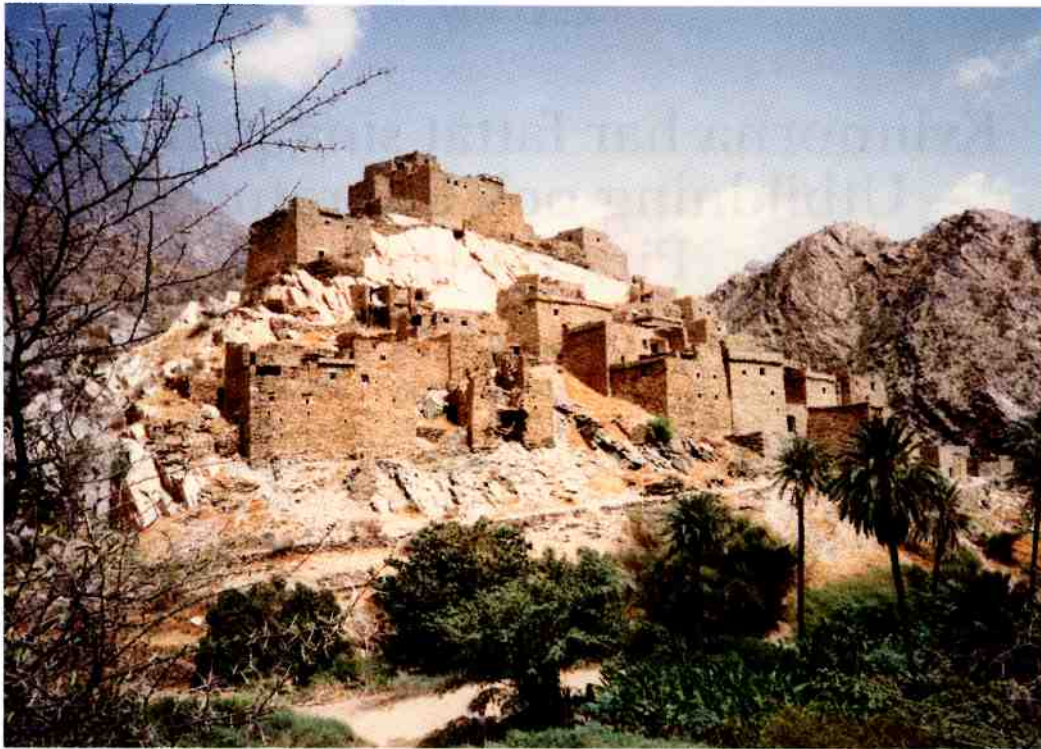
Från och med slutet av 1920-talet hamnade pärlhandeln i en allvarlig svacka på grund av de stora kostnaderna för pärlfiskebåtar med besättning, tjugotalets depression samt konkurrensen från de odlade japanska pärlorna. Följden blev att många skolor fick läggas ner

när pärlfiskedepressionen var ett faktum från och med 1930-talet. Det fanns helt enkelt inte pengar i de små fattiga ökensamhällena att hålla skolorna vid liv. Den huvudsakliga näringen hade varit just pärlorna och i övrigt livnärde man sig på fiske, dadelodling och småskaligt jordbruk.

Först när de första oljekoncessionerna började ge inkomster vid slutet av 1930-talet kom ett fåtal skolor igång igen. Även om man bortser från det drygt tioåriga "glappet" i utbyggnaden av skolor mellan ungefär 1927 och 1937/38 hade pojkarna ett rejält försprång vad det gäller skolgång – de fick gå i skola mer än ett halvt sekel före flickorna.

Grundskola för flickor

Efter att inkomsterna från pärlfisket dalat var det i emiratet Sharja som skola och utbildning kom igång först. Sharja hade etablerat sig som kulturellt och intellektuellt centrum bland emiraten och betraktas också nu som Förenade arabemiratens kulturella centrum. Lärare från andra arabiska länder rekryterades och så småningom kunde de inhemska studenterna med fullbordad högre utbild-

Dhi Ain.

Foto: Kerstin W Shands.

ning från grannlandet Kuwait återvända till hemlandet för att ta över undervisningen själva. Det var de "importerade" lärarnas fruar som tog initiativet till att undervisa flickorna i Sharja 1953. Ett oåterkalleligt steg på väg mot skola och utbildning för flickor hade tagits.

Ett resultat av initiativet var att al-Zahra grundskola för flickor, den första grundskolan för flickor längs Fördragskusten – föregångare till dagens Förenade Arabemiraten – grundades. 'Āyisha al-Sayyār² var den första kvinnan som efter att ha börjat vid al-Zahra gick vidare till universitetsutbildning. Den genomförde hon i Kairo 1969 varifrån hon återvände till Fördragskusten som den första kvinnan därifrån med högskoleexamen. Men generellt kom inte skolutbildning för flickor igång förrän under 1960- och 1970-talen. 1971 finns låg- och mellanstadieskolor i alla emiraten och sedan 1977 finns Förenade arabemiratens enda universitet i Al-Ain i Abu Dhabi.

Från Fördragskusten till Förenade Arabemiraten

När Schejk Zayed bin Sultan Al-Nihyan formellt tog ledningen i Abu Dhabi 1966 hade oljeinkomsterna gjort märkbara inbrott i samhällsekonomin (de tidigaste oljekoncessionerna var från 1937-9). Schejk Zayed såg till att skolor och utrustning moderniserades med det nyaste på alla områden och både flickor och pojkar undervisades av manliga lärare. När de sju emiraten vid Fördragskusten med brittiskt inflytande omvandlades till Förenade arabemiraten (1971/72) blev Schejk Zayed landets president. Det oljerikaste emiratet Abu Dhabi tog den ekonomiska ledningen med staden Abu Dhabi som federationens huvudstad.

Idag skriver kvinnor

Mot den nyss utmålade tablån konstaterar vi att idag, det vill säga drygt tjugo år efter att oljeinkomsterna började strömma in på allvar

(de stora oljeinkomsterna kom under 1970-talet) och mindre än trettio år sedan den första kvinnan fick universitetsutbildning fattar kvinnor i allt större utsträckning pennan och skriver skönlitteratur. Tillgång till skola och utbildning och den höga levnadsstandarden har gjort det möjligt för dem att författa. Paradoxalt nog är det faktum att kvinnorna, när de väl gift sig förväntas ta hand om hemmet och därför ofta slår tankar på högre utbildning eller yrkeskarriär ur hågen, något som bidragit till att de har möjlighet att skriva. De har sin skrivkunskap med sig från grund- och eventuell gymnasieskola och de bor i ett hem utrustat med högsta standard på allt vad hushållsutrustning erbjuder. De har också oftast tjänstefolk. Här finner kvinnor att de nu kan ägna sig åt författande.

Men det existerar om möjligt en ännu viktigare orsak till att kvinnor skriver enligt litteraturforskaren och kritikern Anwar al-Khaṭīb. Han menar att det är först nu som kvinnorna i Gulf-staternas samhällen har möjlighet att med pennans hjälp kanalisera känslor och tankar som de tidigare inte tillåtit uttrycka. Tidigare, utan utbildning och skolning nekades kvinnorna att ge utlopp för sina känslor av sorg, kärlek, smärta, vrede osv. Det är därför som den nyvunna förmågan att uttrycka allt detta i skrift givit upphov till en ström av litteratur författad av emiratiska kvinnor menar al-Khaṭīb. Samtidigt påpekar han, har flera emiratiska kvinnor valt att skriva under pseudonym för att våga skära igenom det täcke av tystnad som samhället av tradition lagt över kvinnorna och som nu sakta börjar lyftas av, just genom kvinnornas författande. Den jordanske författaren och litteraturkritikern Khalil al-Sawāhri presenterar uppgifter som säger att Förenade arabemiraten jämfört med andra arabiska länder har en hög procentuell andel kvinnor representerade i den totala författarskaran.⁴ Kvinnorna skriver noveller, essäer och poesi.

Bland de manliga författarna finns numera en handfull romanförfattare – två som är kända utanför Förenade arabemiraten är ʿAlī Abū al-Rīsh och Muḥammad Ḥasan al-Ḥarbī. En orsak till det förhållandet vågar vi kanske hänföra till omständigheten vi pekat på ovan

– männen har haft betydligt längre tid på sig att lära sig författandets konst. De har helt enkelt haft tillträde till utbildning och intellektuella fora mycket längre än kvinnorna.

Om vi intar samma position som al-Khaṭīb bör slutsatsen bli att kvinnors författande i Förenade arabemiraten idag inte enbart har som mål att vara ren och skär underhållning för sina landsmän och landsmaninnor. Kanske är det i första hand fråga om att ge uttryck för uppdämda känslor och frågor rörande den egna situationen och samhället i stort. Min egen slutsats i den här frågan är för närvarande i korthet: den skönlitteratur författad av kvinnor i Förenade arabemiraten skulle kunna ses som om den saknar mognad och sofistikerad framställning, men att denna avsaknad i så fall skulle kunna uppvägs av innerligheten, känslan, omedelbarheten och det inneboende ropet efter förändring. Någon låter de rådande tusenåriga beduintraditionerna som både avskärmar och skyddar kvinnorna falla under skarpa strålkastarljus. En annan pekar på tomheten och isoleringen som det nya konsumtionssamhället med dess materialism fört med sig – ett konsumtions-samhälle som i allt raskare takt breder ut sig med allt vad det innebär av jakt på status, lyx och nyare och modernare produkter.

Överraskningen

I antologin *Kullunā, Kullunā, Kullunā Nuḥīb-bu al-Bahr* (*Alla, alla, alla älskar vi havet*) utgiven av emiratiska författarförbundet i Sharja rymt 26 noveller skrivna av emiratiska författare varav sju är kvinnor. En första upplaga gavs ut 1985 och en andra upplaga kom ut 1992. Antologin anses markera avstampet för Förenade arabemiratens första novellförfattargeneration. Vårt att uppmärksamma är att den tidigaste novellen i antologin är skriven av en kvinna, Shaykha al-Nākhī (1970). Shaykha al-Nākhī är numera chefredaktör för den emiratiska litteraturtidningen *Ashriʿa* (*Segel*) som ges ut av Kvinnornas författarförbund i Arabemiraten. I antologin ingår *al-Mufājaʿa* (*Överraskningen*) skriven 1984 av Sāra al-Nawāf.⁵

Enkelt och spontant säger *Överraskningen*

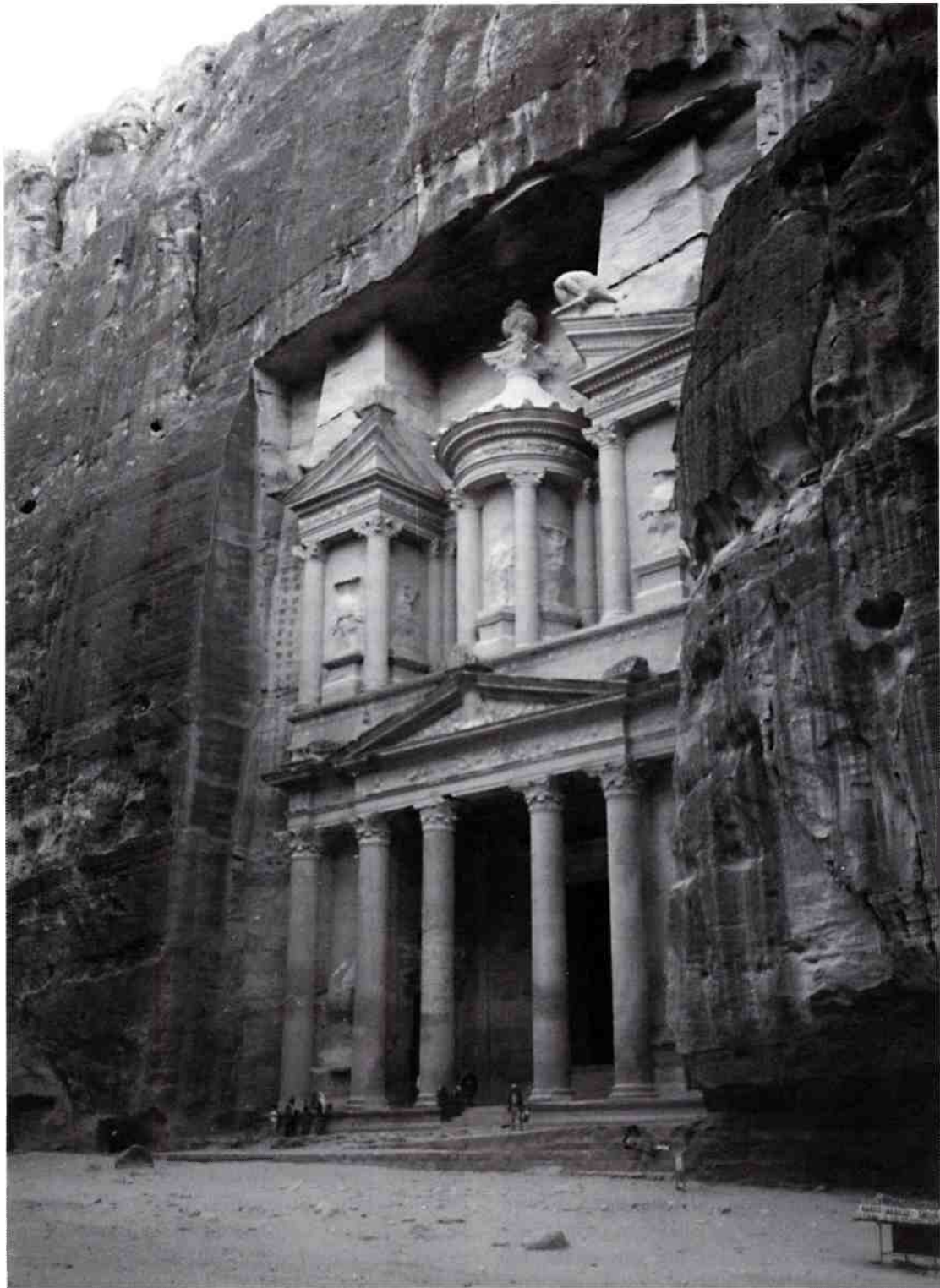
något om många kvinnors vardag med en kritisk tagg inlindad i en rejäl dos humor. Novellen berättar om huvudpersonen, den ogifta Nura och hennes bästa väninna Salmā. Salmā är gift med ʿAbd Allah som inte tillåter sin hustru att vistas utanför hemmet utan att dölja ansiktet med en *khimār* – tygstycket som täcker huvudet och ansiktet från ögonen och ner. Nura själv har börjat få telefonsamtal av en hemlig beundrare som kallar sig Khālid. Nura har aldrig träffat Khālid – det är han som tagit upp telefonkontakten. Över telefonen utvecklas en romans, men hur få tillstånd en träff? Nura kan inte ringa utgående samtal från familjens telefon därför att hennes far "låst" den. Vi måste betrakta situationen mot bakgrund av framförallt två rådande traditioner: 1) Det är familjens överhuvud, i första hand fadern, som har ansvar för och kontroll över familjen och 2) En kvinna bör inte öppet visa intresse för en man om hon vill bli betraktad som "respektabel", en förutsättning för att bli gift. Ännu mindre kan hon ensam träffa en man som inte tillhör den närmaste familjen.

Men när Khālid ringer nästa gång gör Nura upp med honom att hon tillsammans med sin väninna Salmā kommer att sitta och vänta på honom på en speciell bänk i parken. Att gå ut i parken i sällskap med Salmā som är gift och dessutom anständigt klädd är i sin ordning. Så sitter flickorna på bänken och väntar. Nuras hjärta bankar när hon tänker på att hon nu ska få träffa den åtrådde Khālid. Hans blänkande vita Mercedes med svarta glasrutor glider fram till flickorna på bänken, väninnorna lutar sig ivrigt fram och där väntar dem överraskningen. "Men det är ju ʿAbd Allah! Det där är min man som tvingar mig att sätta på mig min *khimār*!" utropar Salmā. Därpå sliter hon av sig tygstycket, vänder sin väninna och make ryggen och går där ifrån. Här låter Sāra al-Nawāf ridån falla och mer behöver hon inte säga. Harmsenheten över den otrogne maken som påtvingar sin fru ofrihet för att behålla kontrollen över henne är tydlig. I all sin oförarglighet och enkelhet riktas i novellen en tydlig sarkasm mot den institutionaliserade kontrollen som traditionellt utövas av maken över hustrun och av fadern över familjen, särskilt döttrarna.

Rasari

Amina Bu Shihāb slår an en mörkare ton i sin novell *Hiyāj* (Rasari).⁶ Hon riktar in sig på den starka spänningen mellan tradition och modernitet som uppstått i samhället sedan oljerikedomarna började strömma in. I likhet med författarinnan själv, Bū Shihāb tycks huvudpersonen Āmina stå med det ena benet i "tiden före oljan" och det andra i "tiden efter". Strävsamheten och folkligheten i hennes barndoms enkla kvarter framstår som ljus och fylld av gemenskap i jämförelse med tillvaron i det lyxiga överklassområde hon förts till som gift med ʿAbd al-Rahmān Musā, en stenrik och skrupelfri affärsman som gör affärer med utländska bolag. Mitt ibland hennes rader av (onödiga) prylar, dyrbara inventarier och lyxartiklar känner sig Āmina ensam, isolerad och överflödig.

Den dramatiska utvecklingen, från det "gamla" samhället baserat på mer än tusenårig beduintradition med dess näringar, till det nya välfärdssamhället med mycket hög levnadsstandard och genomsyrat av avancerad teknologi och global, västerländsk masskultur har ägt rum under en eller två generationer. Förvirringen och osäkerheten över hur traditioner och samhällsnormer bör appliceras (eller ruckas) i den omvälvande tid som nu är lysen igenom inte bara hos kvinnliga författare. Den kände författaren Muhammad al-Murr från Dubai ger ett lysande exempel på situationen i sin novell *Yasmīn*.⁷ Där är huvudpersonen Rāshid inställd på att bryta den traditionella normen att man gifter sig inom familjen, exempelvis med en kusin eller annan släkting. Rāshid har stor rörelsefrihet genom att han (förstås) äger en fin bil. Han får syn på vackra Yasmīn – en främmande flicka från en annan släkt. Rāshid övertalar sin förargade och upprörda familj att an hålla om hennes hand för sin räkning. Trots Rāshids ansträngningar att med bilens hjälp följa Yasmīn och leta rätt på hennes familj och hem och trots att hans familj slutligen går med på att an hålla om hennes hand kommer hans ansträngningar på skam. Yasmīn är nämligen utvecklingsstörd och därmed blir det inget av med det bröllopet.

Petra, Jordanien.
Foto: Kerstin W Shands.

Konflikten mellan tradition och modernitet, att överstiga gränser och krockar kommer i dagen hos manliga och kvinnliga författare men med åtminstone en viktig skillnad: Det är kvinnorna som problematiserar situationen, som sätter fingret på den ömma punkten i avsikt att åstadkomma förändring. Muhammad al-Murr iakttar och beskriver, visserligen känsligt, hur gränserna mellan gammalt och nytt korsar varandra och ibland blir suddiga. Sāra al-Nawāf och Bu Shihāb däremot reagerar och gör uppror. Den förstnämnda med humor och glimten i ögat och den sistnämnda i svart raseri.

En dag är Āmina, huvudpersonen i *Raseri* på en societetsbjudning med andra damer i den nyrika klassen. Där skvallras det som vanligt om de senaste romanserna. I utbyte mot en smaskig nyhet erbjuder man en annan. Hon blir plötsligt varse sin väninnas illvilliga blick. Āmina ber henne avslöja det senaste ryktet om sin man. Det väninnan avslöjar förklarar alla de plötsliga och oförutsedda "af-färsresorna" och varför han alltid kommer hem övertygd med stora och dyrbara gåvor till henne – liksom skuldmedveten. Nu sitter Āmina ensam i hemmet och väntar på sin man (som vanligt), hör pendylen slå sina regelbundna slag och betraktar alla de äkta matorna och vaserna. Hon grips av raseri och börjar krossa allt hon kommer åt: pendylen förstörs, vaser och krukor går i kras. Hon hejdar sig först vid akvariet – av medömkan med fiskarna. Så kastar hon sig utmattad i fåtöljen och hennes barndoms gamla kvarter, med dess gator fyllda till trängsel av människor och fräna dofter passerar revy. Hon längtar häftigt till gemenskapen, glädjen och kärleken hon upplevt där. När °Abd al-Raḥmān Musā kommer hem berusad och upprymd blir han ledsen – inte när han ser sin hustrus dåliga tillstånd – utan när han ser alla de förstörda sakerna. Till henne säger han: "Imorgon tar jag dig till psykiatern älskling!"

Författarinnans grepp att kasta "nutiden" dvs lyxen, materialismen, isoleringen och ensamheten mot "dåtiden", dvs den fattiga men ljusa och fyllda av gemenskap och kärlek, blir total genom två steg som strategiskt placerats i följordning vid novellens slut: 1) När maken kommer hem är han glad och upprymd –

men inte över att se sin hustru utan för att han är full och 2) Han blir ledsen över det han finner hemma – men inte över att hans hustru mår dåligt utan för att hans dyrbara ting (investeringar) spolierats.

Ett liknande tema finner vi i Shaykha Mubārak al-Nākḥī's novell *Hiṣār* (Belägring) från 1975.⁸ Här har huvudpersonen fostrats i övertygelsen att kvinnans lycka och mål i livet är att bli gift. Med den romantiska föreställningen befinner hon sig sittande ensam med den lilla dottern, vakande och väntande på maken. Han är ute natt efter natt, hon vet inte var, han rumlar och kommer hem berusad.

Likheten med Bu Shihāb's novell är slående. Två ting plågar de kvinnliga huvudpersonerna: ofriheten eller 'inspärningen' och ensamheten. Det som poängteras i de arabiska novellerna är det 'nya' samhällets isolering av individen och avskärmningen från familj och släkt. I 'det gamla, traditionella' samhället, lever hustru och make tillsammans med eller nära familj och släkt. Det innebär att hon alltid har sällskap av nära släktingar. Hon kan därför också ge sig ut tillsammans med någon av dem. Men i det 'nya' samhället som håller på att växa fram, där varje kärnfamilj lever alltmer avgränsad från och kanske också rent geografiskt långt borta ifrån den närmaste släkten, men där 'gamla' normer fortfarande gäller, kan hon inte ge sig ut fritt, eftersom hon är ensam. Resultatet blir den känsla av isolering och ensamhet som möter oss i novellerna *Hiyāj* och *Hiṣār*.

Från tendens till surrealism

Även om flera författarinnor hitills ofta skrivit med mål att avslöja brister och att förändra och fortfarande låter novellen utgöra forum för kritik och ifrågasättande, finns det exempel som visar på en annan utveckling. Salmā Matar Sayf fick kritik för sitt bidrag i antologin *Kullunā, Kullunā, Kullunā Nuḥibbu al-Baḥr* av ovannämnde litteraturkritiker al-Sawāhri. Hans omdöme om hennes novell är att den ger en förvrängd bild av samhället och att huvudpersonen, "Dahma", en svart slavinnas dotter representerar "den förbjudna lusten enligt den rådande samhällskoden". Men Sayf's no-

vell *al-Nashīd* (Sången) borde hellre, enligt min mening, tolkas som en häftig kritik av hur kvinnor i vissa sammanhang kan utnyttjas av män utan några rättsliga påföljder. "Dahma", som är mycket vacker och utövar en stark, närmast förtrollande attraktionskraft på männen i byn, får regelbundet besök i sitt tält, där hon bor med en gammal poet som tagit henne i sitt hägn. Varje gång hon föder ett barn som resultat av männens besök, sjunger hon en *nashīd*, dvs en sång. Den är underlig och stark och hon sjunger så att det hörs över hela byn. Med andra ord: alla vet vad som pågår men istället för att fördöma männen i byn, är det hon som fördöms och stöts ut. Novellen är genomyrad av bilder och temata ur den traditionella folksagan och mytologin, något som numera kännetecknar Sayf's noveller.

Även om *al-Nashīd*, som vi nyss sett, kan (och enligt min mening bör) tolkas som samhällskritisk, är det surrealistiska draget, dvs frånvaron av en gräns mellan dröm och verklighet, yrseltillstånd och klarhet och fantasins värld och den verkliga världen, det vi först iaktar hos Sayf i hennes senare noveller. I novellsamlingen *Hājar* (Hagar) från 1991 möter vi människor i psykotiska tillstånd, feberyra drömmare, jinner och folkstro, allt oupplösligt sammanvävt.¹⁰ I det suddiga ingenmanslandet mellan sömn och vaket tillstånd, psykos och sundhet, irrar hennes huvudpersoner mot sina dunkla mål.

I novellen *al-Tha' bān* (Ormen) befinner sig huvudpersonen, får vi anta, på en anstalt för sinnessjuka. Han möter en annan intagen som berättar för honom att han är lyckligt gift med en *jinnīya*, dvs en kvinnlig jinn. Hon heter *Hājar*, Hagar. Deras samtal utvecklas till en häftig dispyt. Huvudpersonen anklagas för att ha "förstört sin nyvunna bekants förhållande till hustrun genom sin skeptiska attityd". I sitt raseri söker han klyva huvudpersonens huvud med en påk. Men han undkommer med en hårsån. I bakgrunden glimmar lysande ögon som visar sig tillhöra vita och svarta katter och en hund, ljusa barnröster hörs, huvudpersonen blir överfallen av hunden och i samma ögonblick förvandlas han till en orm som slingrar iväg in bland träden där han gömmer sig. Rösten av en snyftande man ekar

oupphörligt för honom. Så går allt i ett rasande tempo i Sayf's tätt vävda intrig i *Ormen*. Färger och ljud växlar, den kända mytologin blandas med dagens moderna tillvaro. Här finner vi den rena, sterila anstalten med allt i perfekt ordning. I rummet finns trevliga möbler och en kopp kaffe, parken där de sjuka uppehåller sig är "paradisiskt vacker", men psykoson och sjukdomen river upp alla mönster och all reda. I det kaos som uppstår ryms jinner, glödande ögon, förtrollade djur och människor. Frågan kvarstår: kan man vara lyckligt gift med en jinn eller inte och var går gränsen för sinnessjukdom? Huvudpersonen betar sig alltigenom rationellt. Han ifrågasätter den medintagnes äktenskap med en jinn och pratar med barnen om deras favoritdjur. Likväl förvandlas han till en orm.

Vi avvaktar med spänning...

Sammanfattningsvis konstaterar vi att kvinnorna i de små schejkdömena längs Persiska viken har fattat sina pennor. De har fått tillgång till skola och utbildning av en standard som kan mäta sig med den högsta i väst. Med kraftiga kliv knappar de in på det långa försprång som givits männen i form av skola, utbildning och intellektuell stimulans. Kvinnorna tenderar att i högre utsträckning än männen problematisera och ifrågasätta de traditioner som reglerar deras liv och ställning i samhället. Men Salma Ma'atar Sayf exemplifierar en utveckling från en tendentiös till en surrealistisk, mogen och okonventionell framställning. Kvinnornas skönlitterära produktion består idag till övervägande delen av noveller och vi avvaktar därför med spänning romanens inträde på den kvinnliga författaren i Förenade arabemiraten.

NOTER

¹ Under 1700-talet var sjöröveri en viktig näring längs Arabiska halvöns sydostkust – därav namnet Piratkusten. Efter att britterna, trötta på de ständiga piratdåden och störningarna i trafiken i Persiska viken 1820 lyckades förhandla fram ett första fredsfördrag med de ledande schejkerna eller emirerna i området bytte den forna Piratkusten namn till the Trucial Coast, dvs Fördragskusten. Kusten har också kallats Pärilkusten i folkmun. För övrigt ogillar många araber namnet Persiska viken som på arabiska heter Arabiska viken.

- ² För translitterationen från arabiska till svenska, dvs överföringen av arabisk text till latinska bokstäver, gäller i korthet: (–) ovanför vokal betecknar långt vokalljud, (.) under konsonant betecknar sk emfatisk konsonant utom för bokstaven (h), (°) betecknar strupljudet (ayn), (sh) är sje-ljud som i engelskans (she), (gh) är ett skorrande (r), (kh) liknar tyskans (ch) i "lachen" och () i mitten eller slutet av ett ord betecknar *hamza*, dvs "glottal stop".
- ³ Anwar Khatib, "Adab al-Mar'a fi al-Imārāt: al-Qissa al-Qasīra" (Kvinnors Litteratur i Emiratens: Novellen), *Abhāth al-Multaqā al-Thāni lil-Kitābāt al-Qisāsiyya wa-al-Riwā'iyya fi Dawlat al-Imārāt al-°Arabīyya al-Muttahida*, (III) 1989, 31, 28.
- ⁴ Khalil al-Sawāhri, "Surat al-Mar'a fi al-Qissa al-Qasīra fi al-Imārāt" (Bilderna av Kvinnan i Novellen i Emiratens), *Abhāth al-Multaqā al-Thāni lil-Kitābāt al-Qisāsiyya wa-al-Riwā'iyya fi Dawlat al-Imārāt al-°Arabīyya al-Muttahida*, (III) 1989, 7.
- ⁵ Sāra al-Nawāf, *al-Mufāja'a* (Överraskningen) i antologin av noveller skrivna av emiratiska författare: *Kullunā Kullunā Nuhibbu al-Bahr: Qisas min al-Imārāt* (Alla, alla, alla älskar vi havet: noveller från emiraten), Sharja: Ittihad Kuttāb wa-Udabā' al-Imārāt (Emiratiska skribenters och författares förbund) (1985) 1992, 26-30. *Al-Mufāja'a* är ursprungligen från 1984.
- ⁶ Amīna Bū Shihāb, *Hiyāj* (Raseri) i *Kullunā Kullunā Kullunā Nuhibbu al-Bahr: Qisas min al-Imārāt*, 9-14. *Hiyāj* är ursprungligen från 1983.
- ⁷ *Yasmin* ingår i en novellsamling av Muhammad al-Murr med samma titel, utgiven i Beirut av Dār al-°Awda, 1986. Al-Murrs samlade noveller och kortromaner har publicerats i tre volymer av Dār al-°Awda, 1992.
- ⁸ Shaykha Mubārak al-Nākhī, *Hisār* (Belägring) är från novellsamlingen *al-Rahīl* (Avresan), Sharja: Ittihad Kuttāb wa-Udabā' al-Imārāt (Emiratiska skribenters och författares förbund), 1992.
- ⁹ Khalil al-Sawāhri, "Surat al-Mar'a fi al-Qissa al-Qasīra fi al-Imārāt" (Bilderna av Kvinnan i Novellen i Emiratens), 15.
- ¹⁰ Salmā Matar Sayf, *Hājar*, Sharja: Ittihad Kuttāb wa-Udabā' al-Imārāt (Emiratiska skribenters och författares förbund), 1991.

LITTERATUR

- Bu Shihāb, Amma, "Hiyāj" (Raseri), (1983), *Kullunā Kullunā Kullunā Nuhibbu al-Bahr: Qisas min al-Imārāt* (Alla, alla, alla älskar vi havet: noveller från emiraten), Ittihad Kuttāb wa-Udabā' al-Imārāt (Emiratiska skribenters och författares förbund) (1985), Sharja, 1992, 9-14
- El-Sanabary, Nagat, *Education in the Arab Gulf States and the Arab World: An Annotated Bibliographic Guide*, Garland Publishing, New York, London, 1992
- Khatib, Anwar, "Adab al-Mar'a fi al-Imārāt: al-Qissa al-Qasīra" (Kvinnors Litteratur i Emiratens: Novellen), *Abhāth al-Multaqā al-Thāni lil-Kitābāt al-Qisāsiyya wa-al-Riwā'iyya fi Dawlat al-Imārāt al-°Arabīyya al-Muttahida* (Forskningsrön från andra symposiet för novell- och

romanskrivning i Förenade arabemiraten) (III), Ittihad Kuttāb wa-Udabā' al-Imārāt (Emiratiska skribenters och författares förbund), Sharja, 1989, 23-118

Morsy Abdullah, Muhammad, *The United Arab Emirates: A Modern History*, Hurtwood Press, Silversted Westerham Hill, 1994

al-Murr, Muhammad, *Yasmin*, Dār al-°Awda, Beirut, 1986

al-Nākhī, Shaykha Mubārak, "al-Rahīl" (Avresan), Ittihad Kuttāb wa-Udabā' al-Imārāt (Emiratiska skribenters och författares förbund), Sharja, 1992

al-Nawāf, Sāra, "al-Mufāja'a" (Överraskningen) (1984), *Kullunā Kullunā Kullunā Nuhibbu al-Bahr: Qisas min al-Imārāt* (Alla, alla, alla älskar vi havet: noveller från emiraten), Ittihad Kuttāb wa-Udabā' al-Imārāt (Emiratiska skribenters och författares förbund), Sharja (1985) 1992, 26-30

Ramsay, Gail, "Mohammed al-Murr – en författare från Piratkusten", *Orientaliska studier* (88), Stockholm, 1996, 13-25

al-Rumaihi, Muhammad, *Beyond Oil: Unity and Development in the Gulf*, Al Saqi Books, London, 1986

al-Sawāhri Khalil, "Surat al-Mar'a fi al-Qissa al-Qasīra fi al-Imārāt" (Bilderna av Kvinnan i Novellen i Emiratens), *Abhāth al-Multaqā al-Thāni lil-Kitābāt al-Qisāsiyya wa-al-Riwā'iyya fi Dawlat al-Imārāt al-°Arabīyya al-Muttahida* (Forskningsrön från andra symposiet för novell- och romanskrivning i Förenade arabemiraten) (III), Ittihad Kuttāb wa-Udabā' al-Imārāt (Emiratiska skribenters och författares förbund), Sharja, 1989, 5-22

Sayf, Salmā Matar. *Hājar* (Hagar), Ittihad Kuttāb wa-Udabā' al-Imārāt (Emiratiska skribenters och författares förbund), Sharja, 1991

SUMMARY

This article treats education and the authorship of women in the United Arab Emirates. Women have only since the early 1970s been offered schooling and education on a basis equal to that of the men. Nevertheless, today the first generation of educated women are active in the field of literature. They are writing and publishing modern fiction, mostly in the form of short stories, on a considerable scale in comparison with most Arab countries. The early works by woman writers in the Emirates, stemming from the 1970s and early 1980s, often reflect a tendency of social criticism, sometimes despair. Lately, though, a surrealistic and unconventional form has appeared in for example Salmā Matar Sayf's short stories. While a few novel writers are found among the body of male writers, female novel writers in the United Arab Emirates have yet to appear.

Gail Ramsay
Institutionen för
Afro-Asiatiska språk
Box 513

751 20 Uppsala
Tel 018-18 10 92

E-post: afgaira@lobster.hsc.uu.se